



חילוף — משמע על ידי שני אנשים, ולא צעו "ולא ימיר", דמי גרע של עלמנו משל אמרי. חילוף תצא זו ותכנס זו — והתם, אף על גב דלא אהני מידי, דהקדש מס אילו יולא לחולין — אפילו הכי לילק, האילו ותכנין להוליא הקדש לחולין.

**משנה** ממירין אחד — של חולין, בשנים — דקדש. ואומר "הרי זו מחת אלו". ושנים — לחולין צאמה, דקדש "הרי אלו מחת זו". מה הוא מיוחד — דכתיב "הוא".

**גמרא** והא טעמיה דרבי שמעון במתניתין משום האי קרא הוא — ד"והיה הוא ותמורתו". ומשנינן: אמר רבי שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון שממירין וחוזרין וממירין — נהמה אחרת נצותה נהמה ראשונה דהקדש, ואפילו עד מאה. מאי טעמא דקדושה ראשונה דהקדש ראשון להיכן הלכה — שלל יתפס עוד אחרת נקדושתו עד אלק. לטון אחר אמר רבי: דגרסינן מעיקרא, אמר לטון רבי שמעון מן "והיה הוא ותמורתו", וכי הוא דרשני רבנן מ"נהמה נהמה" אמר לטון איהו: מהתם נמי מצינא למילף טעמא דדי. ורבי שמעון טן לקיש מימרא דנפשיה קאמר, ולא לתרועי הן פירכא אמה.

**תוספות**

לא כאביי ולא כרבא! ועוד קשה: מאי קאמר "טוב ברע מיבעיא", והא איצטרין למימר דנתפס רע חולין בטוב דקדש! ויש לומר: היתם הכי קאמר, לכתוב רחמנא "ולא ימיר אותו רע הטוב או ברע", "טוב ברע" למה לך, כלומר "טוב" למה לך? אבל לא קאמר דנישתוק מ"טוב ברע" כן, אלא מ"טוב" לבד, והיינו כאביי.

**והא** טעמא דרבי שמעון משום הוא הוי אמר רבי שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון דממירין וחוזרין וממירין — ופירש רש"י ללשון ראשון דתירוצין הוא, ומשום הכי אתא "בהמה בבהמה". ודוחק הוא, דאדרבה לדברי רבי שמעון משמע ד"בהמה" — חזא משמע, ולא שנים, והכי קאמר דמפיק מיניה דממירין וחוזרין וממירין? ולשון אחר פירש רש"י: גרס מעיקרא "אמר לחן רבי שמעון מ"והיה הוא ותמורתו" וכי חזא דדרשי רבנן מ"בהמה בבהמה" אמר לחון איהו: מהתם נמי מצי למילף טעמא דדי. ורבי שמעון בן לקיש מימרא דנפשיה קאמר, ולא לתרועי הן פירכא אתא.

**ג** ועוד בדיני התמורה הנלמדים מספוק זה. תנו רבנן [שנו חכמים]: "לא יחליפנו" — זו התמורה בבהמתם של אחרים, "ולא ימיר אותו" — זו התמורה בבהמה של עצמו. שבשני המקרים אסור לו להמיר, ואם המיר הרי זו תמורה. ושואלים: ולכתוב [ותכתוב] התורה רק "לא יחליפנו", ולא בעי [ולא צריך] לכתוב גם "ולא ימיר אותו", ואנו נדע שאף הממיר בשל עצמו לוקה, שהרי אין המור זה הממיר בשל אחרים מזה הממיר בשל עצמו! ומשיבים: אי כתב הכי [אם היה כתוב כך], "לא יחליפנו" בלבד — הוה אמינא [הייתי אומר]: כי רק זה הממיר באופן שאומר "תצא זו בהמת הקדש מקדושה לחולין ותכנס זו בהמת החולין במקומה" הוא דתילקי [שלוקה] על המרתו, כיון שהתכוון להוציא הקדש לחולין. אבל זה הממיר באופן שאומר "זו תמורת זו", דתרווייהו קא מקדיש להו [שבוירך זו את שתיהן] הוא מקדיש אותן. ולא התכוון להוציא את בהמת הקדש לחולין — אימא [אומר] שלא לקי [אינו לוקה] על כך. לכן קא משמע לן [משמיע לנו] הכתוב "ולא ימיר אותו", שאף באופן זה הריהו לוקה.

**ד** ודנים עתה בגופם של דברים. מהכתוב "לא יחליפנו" למדים לענין התמורה בבהמתם של אחרים. ומבררים: האי [מקרה זה] של תמורה בבהמתם של אחרים, היכי דמי [כיצד בדיוק המדובר]? אי נימא [אם נאמר] שמדובר במקרה שהבהמה של ההקדש, היא ידידה [שלן] של הממיר, ובהמת החולין בה הוא ממיר, היא דעלמא [של העולם], אנשים אחרים. הרי נימצא שמקדיש בהמה של אחרים, ועל כך יש לתהות: מי מצי מקדיש [האם יכול הוא להקדיש]. והרי "איש כי יקדיש את ביתו קודש לה'" [ויקרא כו, יד] אמר רחמנא [אמר ה' התורה]. ולמדנו מכתוב זה כלל לענין ההקדשות: מה ביתו — הריהו ברשותו של המקדיש, אף כל דבר שהוא מקדיש — צריך להיות ברשותו, ואין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו! ולא ולא תאמר שמדובר במקרה שהבהמה של ההקדש היא דעלמא [של האחרים]. ובהמת החולין היא ידידה [שלן] — אף על כך יש לתהות: מי [האם] אדם מתפיס [מחיל] קדושה לבהמת החולין שלו מדבר שאינו שלו. ומשיבים: לעולם מדובר בבהמה של ההקדש שהיא דעלמא [של האחרים]. ובהמת החולין שהיא ידידה [שלן]. ואשר לשאלה כיצד הוא מתפיס מדבר שאינו שלו, יש להשיב כי מדובר כגון שאמר מריה [הבבליט] של הבהמה של ההקדש שכל הרוצה להמיר בבהמתו — יבא וימיר. ובוירך זה, יכול אדם להתפיס אף בדבר שאינו שלו.

**ה** **משנה** ממירין בהמה אחד של חולין בשנים של הקדש, וכגון שאמר "הרי בהמה זו תחת בהמות אלו". וכן שנים של חולין ממירים באחד של הקדש. וכן ממירים אחד של חולין במאה של הקדש, וכן מאה של חולין באחד של הקדש. ר' שמעון אומר: אין ממירין אלא אחד של חולין באחד של הקדש, וזוהי תמורתו. ואם המיר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש" [ויקרא כו, יז].

**מסורת הש"ס**  
 1. בייק סט, ב, בימ ו, א. עייז  
 2. סג, א, חולין קלא, א. ערכין כא, א.  
 3. תמורה כט, ב. ילקיש תורה תרעו.  
 4. תתקל.  
 5. עייז תוספתא תמורה פ"א ז.  
 6. ח. תוי"ט ויקרא כו, י. ילקיש שם.  
 7. תמורה יג, ב.

**גרסות**  
 מי מתפיס בדבר שאינו שלו בכתח"ל: מי מתפיס והתניא אין אדם מתפיס דבר שאינו שלו.  
 אף היא מיוחדת בכתח"ל ובמשניות: אף תמורתו מיוחדת. שנאמר בהמה בבהמה... בהמה בבהמות בכתח"ל: שנאמר בהמה ולא בהמות בבהמה.  
 אמר לו בכתח"ל: אמרו לו. מעיקרא בכתח"ל: ל"א מעיקרא ויש בכתח"ל ובדפי"א וכן ברש"י לא גרסו: מעיקרא — טעמא דדי.  
 מצינו למילף בכתח"ל: מיבעי ליה למילף. ורבי יוחנן אמר בכתח"ל ור' יהודה אמר. תניא כוותיה דרבי יוחנן — וממירין בכתח"ל חסר קטע זה.

ומה משמעו של לשון "הוא" — זה המיוחד, שדובר בבהמה אחת בלבד, אף היא (בהמת התמורה) — מיוחדת, ומכאן שאין ממירים אלא בהמה אחת בבהמה אחת. **ו גמרא** לענין מחלוקתם של חכמים ור' שמעון שואלים: מנא הני מילי [מנין אלו הדברים]. מהו מקור השיטות הללו? ומשיבים: דתנו רבנן [שכן שנו חכמים]: נאמר בדין התמורה "ואם המיר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש", ומכאן למדים אנו שממירין אף אחד בשנים, וכן שנים באחד, ואפילו אחד במאה, ומאה באחד. שבכל דרך מועילה התמורה. ר' שמעון אומר: אין ממירין אלא אחד באחד, שכן נאמר בכתוב זה "בהמה בבהמה" בלשון יחיד, לומר שאין ממירים אלא אחד באחד, ולא בהמה בבהמות, ולא בהמות בבהמה. אמר לו החולק עליו (חכמים): והרי מצינו (מצאנו) במקרא בבהמות רבות שאף הן קרויה "בהמה", בלשון יחיד, שכן נאמר "ובהמה רבה" (יונה ד, יא)! ושואלים: ור' שמעון שלמד מכתוב זה שאין הכוונה אלא לבהמה אחת, מה הוא משיב על טענה זו? ומשיבים: בהמות רבות — בלשון "בהמה רבה" איקרי [נקראת]. אבל בלשון "בהמה" סתם — לא איקרי [אינה נקראת]. ושואלים: והאם טעמא [הטעם] המקור לשיטתו של ר' שמעון משום "בהמה" בלשון יחיד הוא? והא טעמא [והרי הטעם] של ר' שמעון משום הנאמר בכתוב זה "והיה הוא ותמורתו", שדרש בו: מה הוא בהמת ההקדש — מיוחד, אף בהמת התמורה מיוחדת! ומשיבים: מעיקרא [מלכתחילה] אמר לן ר' שמעון לחכמים שמקור שיטתו הוא מן הכתוב "והיה הוא ותמורתו" (כמובא במשנתנו), ואולם כי חזא דדרשי רבנן [כאשר ראה שדורשים חכמים] החולקים עליו את דיינם מהכתוב "בהמה בבהמה" (כמובא בכרייתא זו) אמר להם איהו [הוא]: מהתם נמי מצינא למילף טעמא דדי [משום]. מהכתוב "בהמה בבהמה", גם כן יכולים אנו ללמוד את הטעם שלי. המקור לשיטתי.

**ז** אמר ריש לקיש: אף שאין ממירים לדעת ר' שמעון אלא בהמה אחת של חולין בבהמה אחת של הקדש, וחוזרין וממירין שוב בהמה אחרת של חולין על אותה בהמה של הקדש, מאי טעמא [מה הטעם] — שכן קדושה ראשונה של בהמת ההקדש להיכן הלכה? ! שהרי אף שהמירו עליה בפעם הראשונה וחלה קדושה על בהמת החולין, קדושת בהמת ההקדש במקומה עומדת, ולכן אפשר שוב להמיר עליה. ואילו ר' יוחנן אמר בשיטת ר' שמעון שכשם שאין ממירין שנים באחד — כן אין ממירין וחוזרין וממירין על אותה בהמת הקדש. תניא כוותיה [שנויה ברייתא אחרת כשיטתו] של ר' יוחנן, וכן תניא כוותיה [שנויה ברייתא אחרת כשיטתו] של ר' יוחנן: כשם שאין ממירין אחד בשנים — כך אין ממירין וחוזרין וממירין על אותה בהמת הקדש. תניא כוותיה [שנויה ברייתא אחרת כשיטתו] של ר' יוחנן: כשם שאין ממירין שנים באחד, כך סבור הוא שאף אין ממירין וחוזרין וממירין על אותה בהמת הקדש — תלמוד לומר: "והיה הוא ותמורתו" — אפילו במאה של בהמות חולין, בכל פעם המיר אחת באחת.

**ח** בעי [שאז] ר' אבין: לדברי ר' יוחנן האומר בשיטת ר' שמעון שאין ממירין וחוזרין וממירין על אותה בהמת הקדש, אם הפריש אדם בהמה לקרבן אשם כדי להתכפר בו ולאחר מכן המיר בו בהמת חולין,

**עיונים**  
 ממירין אחד במאה ומאה באחד שאלו אחרונים: לשם מה נוספה הלכה זו במשנתנו, לאחר שכבר שנינו בה כי ממירים אחד בשנים. והשיבו שכיון שאין זה מדרכו של אדם להמיר מאה בהמות של חולין על בהמה אחת של הקדש, היה מקום לומר שהאומר "מאה בהמות אלה תחת בהמה זו", הגוים, ולא התכוון לדבריו, לכך שנינו שאף בכך חלה התמורה (חיוב). ויש ששאלו באופן שונה, מרדכי נשנו במשנה שני דינים אלה: "ממירין אחד בשנים... ממירין אחד במאה", ולא היה די באחד. ונשארו בצריך עיון (משמיה).  
 אין ממירין אלא אחד באחד יש שחקר בשיטת ר' שמעון, אם כוונתו שאין תמורה אלא רק כשממיר בהמת חולין אחת בבהמת הקדש אחת, ומשום כך הממיר שתי בהמות של חולין בשתי בהמות של הקדש — אין זו תמורה. או שמא אמר ר' שמעון רק שצריך שעל כל בהמת החולין תהיה בהמת הקדש. וממילא אם היו שתי בהמות חולין המומרות בשתי בהמות הקדש — הרי זו תמורה, אף לשיטתו (שפ"א).

**אורח ההלכה**  
 בהמה דהקדש ידידה וחולין דעלמא הממיר קרבנו בבהמת חולין שאינה שלו — אינה תמורה, שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. כנגמרא. (רמב"ם שם ה"א).  
 מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. כנגמרא. (רמב"ם ספר הפלאה הלכות ערכין וחרמין פ"ו ה"ב).  
 בהמה דהקדש דעלמא וחולין ידידה אין אדם ממיר בהמת חולין שלו בבהמת קרבן שאינה שלו. ואם אמר בעל הקרבן "כל הרוצה להמיר בבהמתי יבוא וימיר" — הרי זה ממיר בה. (רמב"ם ספר קרבנות שם).  
 ממירין אחד בשנים וכו' הממיר בהמה אחת במאה או מאה באחת, בין בבת אחת בין בו אחר זה — הרי זו תמורה, ולוקה כמניין הבהמות שהמיר. כגמרא קמא. (רמב"ם שם ה"ד).  
 ממירין וחוזרין וממירין הממיר בהמת חולין בבהמת קרבן, וחוזר הממיר בה, וחוזר שוב והמיר בה אפילו אלף בהמות — כולן תמורה, ולוקה על כל אחת ואחת. שממה שאמר ר' יוחנן בטעם דברי ר' שמעון שכשם שאין ממירים אחד בשנים כך אין ממירים וחוזרים וממירים, משמע שלשיטת התנא קמא החולק (שהלכה במוחו) ממירים וחוזרים וממירים (כס"מ). (רמב"ם שם ה"ט).  
 אורח ההלכה



**גדרות**  
 והומם וחללו על אחר יש בכתיב: והומם וחללו. וניתק לעולה יש בכתיב: וניתק זה לעולה.  
 אי שני גופים וקדושה אחת תיבעי ליה בכתיב: אי שני גופים וקדושה אחת קמיבעיא ליה תיבעי ליה.  
 אין ממירין וחוזרים וממירין בכתיב: אין ממירין וחוזרים. נתכפר באשם אחר בכתיב: או לא הומם אלא אבד ונתכפר באחר וניתק זה לעולה ובש"מ: אי נמי נתכפר באשם אחר. מהו שיחזור ומיר בכתיב: מהו שימיר בו.

ולאחר מכן הומם (נפל בו מום) בקרבן הראשון, וחללו על אחר (בהמה אחרת). ולאחר מכן אבד אותו קרבן שני, ועמד ונתכפר בקרבן אשם אחר (שלישי) שהביא במקום זה שאבד, ואחר כך נמצא הקרבן שאבד (השני). ומכיון שכבר התכפרו הבעלים, מעתה דינו של הקרבן השני שהוא ניתק (נעתק) להיות בקרבן עולה, כדין אשם שנתכפרו בעליו שמוקרב כעולת נדבה. ויש לשאול: קרבן זה, מהו לענין שימיר בו בהמת חולין, האם כיון שקדושתו באה מכח הקרבן הראשון, אם כן הוא בכלל דין "אין ממירים וחוזרים וממירים" ולא ימירו בו, או שמא כיון שקרבן זה הריהו אחר, הן משום שהוא בהמה אחרת, והן משום שהוא קדוש בקדושה אחרת (שהראשון היה אשם, והשני עולה) — ממירים בו. אמר אביי: מאי קא מיבעיא ליה [מה עיקרה של השאלה שנשאלה לו, לר' אבין] אי [אם] עיקר השאלה הוא כאשר יש שני גופים (שתי בהמות הקדש, הקרבן המקורי שנפל בו המום, וזה שהתחלל עליו) וקדושה אחת (ששניהם אשם, שלפני שנתכפר בשלישי לשני דין אשם כמו לראשון) — תיבעי ליה [תישאל לו] שאלתו אף בלא אופן מורכב זה שאבד הקרבן השני, והפריש קרבן שלישי שבו הוא מתכפר ולאחר מכן נמצא השני. אלא באופן פשוט: שלא אבד הקרבן השני, והשאלה היא האם ממירים עליו משום שגוף נפרד הוא מהראשון, או שאין ממירים עליו משום שקדושה אחת לו ולקרבן הראשון. ומצד שני אי [אם] עיקר השאלה הוא משום שיש שתי קדושות (שבתחילה היה אשם ועכשיו הריהו עולה), ואף ששתי הקדושות הללו הן בגוף אחד (באותה בהמה) — תיבעי ליה [תישאל לו] לר' אבין שאלתו אף בלא אופן זה שהומם הקרבן הראשון, וחללו עליו את זה השני, ובאופן פשוט יותר: שאבד הקרבן הראשון (לאחר שהמיר בו), והקריבו תחתיו קרבן אחר לאשם, ולאחר מכן נמצא הקרבן הראשון, שדינו שהוא ניתק לעולה. והשאלה היא: האם ממירים על הקרבן הראשון (שנתנתה קדושתו), או שאין ממירים עליו (משום שהריהו אותה בהמה). ומשיבים: שאלה זו של ר' אבין, שתי

**והומם וחללו על אחר, ונתכפר באשם אחר, וניתק לעולה, מהו שימיר בו? אמר אביי: מאי קא מיבעיא ליה? אי שני גופים וקדושה אחת — תיבעי ליה בלא מתכפר, אי שתי קדושות וגוף אחד — תיבעי ליה בלא הומם! ורבי אבין — חדא מגו חדא קמיבעיא ליה: ואם תימצי לומר שני גופין וקדושה אחת לא משום דבההיא קדושה הא איתמר בה חדא זימנא, שני גופין ושתי קדושות מהו? תיקו.**

**א לישנא אחרת. בעי רבי אבין: לרבי יוחנן דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין, הפריש אשם להתכפר בו, והמיר בו, והומם וחללו על אחר, מהו שיחזור ומיר? אמר אביי: הי קא מיבעיא ליה? מהו שיחזור ומיר? אמר אביי: הי קא מיבעיא ליה? קדושה אחרת באותו הגוף — לא ניבעי וחללו באחר! אי גוף אחד באותה קדושה — לא ניבעי נתכפר באשם אחר! ורבי אבין — חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה: הומם וחללו על אחר מהו שיחזור ומיר? מי אמרינן באשם ראשון הוא דאין חוזר ומיר — אביל בגוף אחד, אף על גב דקדיש אותה קדושה — חוזר וממיר, או דלמא: כל באותה קדושה אין חוזר וממיר? ואם תימצא לומר הדין גוף אחד, כיון דבאותה קדושה קאים — אין חוזר וממיר, אלא נתכפר באשם אחר וניתק זה ראשון לעולה — מהו שיחזור ומיר בו? מי אמרינן, כי אין ממיר וחוזר וממיר — הני מילי אותו הגוף באותה קדושה, אבל אותו הגוף בקדושה אחרת חוזר וממיר. או דלמא: אף על קדושה אחרת, כיון דאותו הגוף הוא — אין חוזר וממיר? תיקו.**

והומם — הראשון. וחללו על אחר ונתכפר באשם אחר — אחר שאבד אשם שני, זה שמילל הראשון עליו, ונתכפר באחר. ואחר כך נמצא זה. וניתק לעולה — לאשם שפיפרו בעליו באחר — סתמיה לטעם עולת נדבת נזכר קאי, דהיינו "מן המותרות" דמדרש יהודע הכהן צפרק "ולד חטאת" (תמורה כג, ב). מהו שימיר בו — מי אמרינן: כיון דמכת קמא אמתא — אין ממירין בו, דהא המיר צראשון, או דלמא: כיון דגופא אחרינא הוא, וקדושה אחרינא היא, דכי המיר בקמא — הוא אשם, והאי — הוא עולה, הלכך ממירין. אי שני גופין וקדושה אחת מיבעיא ליה — דמי אמרינן כיון דגופא אחרינא הוא — מימר, או דלמא: כיון דקדושה אחת אמת היא — לא מימר. אי הכי מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר — דהכי איבעי ליה למימר: הפריש אשם להתכפר צו והמיר צו, והומם הראשון וחללו על אחר, מהו שימיר צוה האחר? כיון דגופא אחרינא הוא — מימר, או דלמא: כיון דמכת קמא אמתא וחדא קדושה דקמא הוא אשם, והאי נמי אשם — לא מימר. ולמה לי למימר נתכפר באחר? ואי שתי קדושות וגוף אחד — קא מיבעיא ליה, תיבעי ליה בלא הומם וחללו. והכי ליתני: הפריש אשם והמיר צו, ואבד הראשון, ונתכפר באשם אחר שהפריש מעדו, ונמצא הראשון וניתק לעולה. דהוה ליה גוף אחד ושתי קדושות, מהו? מי אמר כיון דחד גופא הוא דמספקא ליה, ולהכי קא מתמה: אמאי קמני תרמי? חדא מגו חדא — כלומר, אט תמצא לומר קאמר, וחדא צעיא היא, והכי קאמר: הפריש אשם והמיר צו והומם וחללו, דהוה ליה האי גוף שני וקדושה אחת, מהו? ואם תימצי לומר הא כיון דקדושה אחת היא אינו מימר — (משום דההיא קדושה) אימנר צו ואינו מימר צו פעם אחרת. שני גופין ושתי קדושות מהו — כגון אבד שני זה, מתכפר באחר, ושני ניתק לעולה. כשנמצא, מהו? כיון דהשחט שני הוא, וקדושה אחת היא — מימר, או דלמא: סוף סוף, מכת קמא אמתא, ואינו מימר. גלישנא אחרינא ירושלמי גרסינן לה: ומרמי קבעי: הפריש אשם והמיר צו והומם וחללו על אחר, מהו שימיר צו? דהוי ליה שני גופין וקדושה אחת, ומספקא ליה דכפרישית גלישנא דלעיל. או

שלא הומם, אלא (אם) נתכפר באחר, וניתק זה לעולה כשנמצא, והוה ליה שתי קדושות וגוף אחד, מהו שימיר? ופירושא דכפרישית. אמר (ליה) אביי הדין קמיבעיא — אי זו מהן היא עיקר שאלתו, אי קדושה אחת בלחוד או שני כפרישית, דהיינו גוף אחד ושתי קדושות — לא ניבעי הומם וחללו בו. ורבי אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה, ואם תמצא לומר קאמר. והשחט להאי לישנא לא צעי מילי משני גופים ושתי קדושות, אלא הכי קאמר: אם מימני לומר גוף אחד בלחוד קדושה כו'. ולהאי לישנא חשיב שני גופין וקדושה אחת חדא טפי משתי קדושות וגוף אחד.

**א לישנא אחרת. בעי ר' אבין: לר' יוחנן שאמר שלדברי ר' שמעון אין ממירין וחוזרין וממירין, אם הפריש קרבן אשם על מנת להתכפר בו, ולאחר מכן המיר בו הומם (נפל בו, בראשון, מום), וחללו על אחר, מהו הדין לענין שיחזור ומיר בקרבן האחר? וצדדי השאלה: מצד אחד הרי הוא גוף אחד מהקרבן הראשון, ויש מקום לומר שבוה ממירים. ומצד שני, הרי זה קדושה אחת, ושניהם קרבן אשם — וכשם שבראשון אין ממירים, אף בו אין ממירים. ובעיה נוספת: הפריש קרבן לאשם, ואבד הקרבן, והפריש קרבן אחר לאשם, ונתכפר באשם האחר, ולאחר מכן נמצא הקרבן הראשון והרי ניתק (נעתק) זה (הראשון שאבד ונמצא) לעולה, ושאלה היא: מהו דינו לענין שיחזור (יחזור) ומיר בו. שכן מצד אחד הרי זה גוף אחד — ואין חוזרים וממירים בו. ומצד שני הרי זה קדושה אחת (שבתחילה היה אשם, ועכשיו הריהו עולה) — וחוזרים וממירים בו. אמר אביי: הי קא מיבעיא ליה [איזה חלק בבעיותיו של ר' אבין הוא שנשאל לו, הוא עיקר השאלה? אם הבעיה העיקרית היא זו בענין קדושה אחרת באותו הגוף (שבתחילה היה אשם ועכשיו הוא עולה) — לא ניבעי [תישאל] אחריה הבעיה שבה הומם הראשון וחללו באחר, שהיא במקרה שונה, של גוף אחד וקדושה אחת. ואי [אם] בעיקרה הבעיה שבה הומם הראשון וחללו באחר — לא ניבעי [תישאל] הבעיה במקרה זה של נתכפר באשם אחר, שעניינה גוף אחד וקדושה אחת! ומשיבים: שאלה זו של ר' אבין, הריהו שתי שאלות, הבאות כחדא מגו חדא [אחת מתוך אחת]. כלומר, בדרך של פתרון בעיה אחת המעלה בעיה אחרת קא מיבעיא ליה [היא שנשאלה לו]. ובאופן זה: תחילה שאל: הומם הראשון וחללו על אחר, מהו דינו לענין זה שיחזור ומיר על אותו אשם שני? וצדדי השאלה: מי אמרינן [האם אומרים אנו] כי דווקא באשם ראשון הוא שאין חוזר וממיר, אבל זה הקרבן השני, הקדושה שבו בגוף אחד (לעצמו) היא, ומשום כך, אף על גב דקדיש [אף על פי שהוא קדוש] באותה קדושה (אשם) כקדושת הקרבן הראשון — דינו שחוזר וממיר בו. או דלמא [שנא] נאמר כי בכל אופן הרי הקרבן השני עומד באותה קדושה, ומשום כך, דינו שאין חוזר וממיר בו? ומתוך בעיה זו, עולה הבעיה הבאה, ובאופן זה: ואף אם תימצא לומר כי הדין [זה] הקרבן השני, אף שהוא גוף אחד (אחר) לעצמו, כיון שבאותה קדושה הוא קאים [עומד] — לכן דינו שאין חוזר וממיר בו, אלא מעתה נשאל במקרה אחר: מי שהפריש קרבן לאשם, ואבד הקרבן, ונתכפר באשם האחר, ולאחר מכן נמצא קרבן האשם הראשון, ודינו שניתק (נעתק) זה הקרבן הראשון להיות מוקרב בקרבן עולה, מהו דינו לענין זה שיחזור ומיר בו? וצדדי השאלה: מי אמרינן [האם אומרים אנו]: כי [כאשר] נאמר דין זה שאין ממיר וחוזר וממיר — הרי הני מילי [דברים אלו] נאמרו דווקא במקרה של אותו הגוף (הקרבן) ובאותה קדושה, אבל במקרה של אותו הגוף, אבל בקדושה אחרת (כגון זה הקרבן הראשון, שבתחילה היה בקדושת אשם ועתה הוא בקדושת עולה) — דינו שחוזר וממיר. או דלמא [שנא] נאמר כי אף שיש בקרבן זה קדושה אחרת, מכל מקום כיון שאותו הגוף הוא — לכן דינו שאין חוזר וממיר? ומסכמים: לא נפתרה הבעיה, ותיקו [נתעמד] במקומה.**

**עיונים**  
 וניתק לעולה קרבן אשם שנתכפרו בעליו באחר, הלכה למשה מסיני היא שירעה עד שיפול בו מום, וימכר, ודמיו נפלים לעולת נדבה. וכל עוד הוא ניתק לרעה הריהו עומד לעולה, שאם שחטו סתם — הריהו כשר כעולה. שמשניתק לרעה, שוב אין שם קרבן אשם עליו. ואשר לדרך בה נעשה ניתוק זה, נאמרו אופנים שונים. אם שמסירתו לרועה היא המנתקתו (רשי' מנחות דא), או שעצם אמירת בית הדין לבעלים שירעה הקרבן היא הנתקתו (רשי' ובחים קיבא), או שדין הניתוק מכח האמירה והמסירה גם יחד (ראה רשי' ובחים ה, ב), או שניתק הקרבן באמירת הגובר (רשי' נזיר כה, ב).

ואין הקדש שני מוסיף חומש – והיינו הקדש שני, כגון שהומם הראשון וחיללו על אחר, והוא הא' אחר הקדש שני, ואם הומם וחיללו – אינו מוסיף עליו חומש, ותמורה נמי היא הקדש שני. הפרוש אשם להתכפר בו כו' – כדלעיל, דהו ל'הו שני גופים ושמי קדושות, מהו? מאי קא מיבעיא ליה – לרבי אצין. דסלקא אדעתין דבעיא דרבי אצין ל'הו שני גופין ושמי קדושות צע, אלא צערי מילי פליגי מילמיה. דקמיימא הו שני גופין וקדושה אחת, ואידך נתכפר באשם אחר. כלומר, אשם הראשון אלא שאבד, ונתכפר באשם, ונמצא זה וניתק לעולה, דהו ל'הו שמי קדושות וגוף אחד, מהו? הלכך פריך אצין: הי מיייהו עיקר צעיא דרבי אצין, ליעבי להדיא, ולשמע אידך מינה! אי שני גופין וקדושה אחת קמיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר – באשם, אלא הומם הראשון וחיללו, והוסיף עליו חומש. דחומש לא שייך נקדשי מוצא בלא מום, דהא תם לא נפיק לחולין, והומם הא' שני, מהו? כלומר, מי אמרין כיון דקדושה אחת היא – אינו מוסיף צע מומה אחרינא, או דילמא: כיון דשני גופין נינהו – מוסיף צע חומש, וכי אמר רבי יהושע הקדש שני אינו מוסיף צע חומש – כיון ממפיס בעל מום לדק הבית וחיללו צעל מום אחר, דהאי לא מחדש צע מילי. אצל הכא דמתפיס תם צעל מום, דהאי חזי למוצה – "הקדש שני" קרינן צע, דההוא קמא לא חזי אלא לדמי, והאי חזי למוצה, וקדושה חדשה היא. אי שתי קדושות וגוף אחד מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא הומם – קודם שאבד, אלא אבד, והפריש אחרת ונתכפר צו, ונמצא הראשון וניתק לעולה, מהו? מי אמרין: הקדש שני הוא, שהרי נתכפר באשם, וזה טפל לו. ואם הומם וצא לחללו – לא יוסיף עליו חומש.

תוספות

**בעי** רבי אבין לדברי האומר כו' – ויש בספרים שני לשונות, ורשימי פירוש לשון שני של ירושלמי. וכללא דמילתא: היכא דהומם וחיללו על אחר, ונתכפר באשם אחר, פירוש: כגון שנאבד הראשון ואחר כך נמצא, וניתק הוא לעולה – זהו שני גופין ושתי קדושות. הומם וחיללו על אחר, ולא נתכפר באשם אחר – זהו שני גופין וקדושה אחת, לא הומם אלא נתכפר באשם אחר, וניתק זה לעולה, כגון שנאבד ואחר כך נמצא אחר שנתכפר באשם אחר – זהו שתי קדושות וגוף אחד. וללשון שני "ונתכפר באשם אחר", רוצה לומר: אי נמי נתכפר, ושתי בעיות הן. וכן גבי מוסיף חומש יש שתי לשונות, כי הכא.

וקרב השני לאשמו, ולאחר מכן נמצא הראשון, ונעתק לעולה. ולא נצרך ר' אבין להציג את בעייתו באופן מורכב זה של שני גופים ושתי קדושות! ומשיבים: שאלה זו של ר' אבין, הריהי כשתי שאלות הבאות חדא מגו חדא קמיבעיא ליה [בעיה אחת העולה מתוך בעיה אחת שנשאלה לו]. ובאופן זה: תחילה שאל במקרה של שני גופים וקדושה אחת, וחזר ואמר: אף אם תימצא לומר בבעיה זו של שני גופין וקדושה אחת שלא מוסיף הפודה את הקרבן השני חומש – יש לומר בטעם הדבר משום דבההיא [שבאותה] קדושה כבר איתוסף [נוסף] בה חדא זימנא [פעם אחת] חומש כאשר פדה את הקרבן הראשון שנפל בו מום. אבל במקרה מורכב זה של שני גופין ושתי קדושות, יש לשאול מאי [מה] יהא דינו [של הקרבן השני] לענין תוספת החומש. שהרי מן הצד האחד, הריהו בא מכוחו של הקרבן הראשון, והרי הוא איפוא בכלל "הקדש שני" שאין מוסיפים בו חומש. ואולם מן הצד האחר, כיון שהוא גוף אחר ובקדושה אחרת, יש מקום לומר שהוא בכלל "הקדש ראשון", והפודה אותו מוסיף חומש. ומסכמים: לא נמצא פתרון לשאלה זו, ותיקו [תעמוד] בלא פתרון.

**ב** בענין דומה, מובאת בעייה של ר' אבין וקושיית אביו כעין זו שנאמרה למעלה. נושא הדברים הריהו מה שאמר ר' יהושע בן לוי: הפודה בהמה שהיא הקדש ראשון (כגון, בהמה שהוקדשה לקרבן, ונפל בה מום, שפודים אותה וקונים בדמיה קרבן אחר) – משלם את ערכה של הבהמה, ומוסיף על כך עוד חומש (חמישית). ואילו הפודה בהמה שהיא הקדש שני (כגון, שנפל מום גם בבהמה השניה שעליה חיללו את הקרבן הראשון שנפל בו המום. וכן כגון בהמת חולין שהומרה בבהמת הקדש) – הריהו משלם את ערכה, ואין הוא מוסיף חומש. ואמר רב פפא בהסבר הדברים: מאי טעמא [מה הטעם, המקור] לשיטתו זו של ר' יהושע בן לוי – שכן אמר קרא [הכתוב]: "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויוסף חמישית כסף ערכך עליו" (ויקרא כו, טו) – והרי זה בא לדייק: דווקא המקדיש (הפודה הקדש ראשון), הוא המוסיף חמישית, ולא זה המתפיס (הפודה את מה שהותפסה בו קדושה, בחילול עליו או בתמורה). וברדין זה בעי [שא] ר' אבין: מי שהפריש, בהמה לקרבן אשם כדי להתכפר בו, והומם (נפל בו מום), ועמד וחיללו, כדינו, על כסף, והוסיף עליו חומש, כדינו של הפודה הקדש ראשון, וחללו לאותו הכסף בחבירו (בבהמה אחרת, שתוקרב לאשם). ולאחר מכן אבד הקרבן השני, ועמד והפריש בהמה אחרת לאשמו, וקרב אשם זה, ונתכפר הבעלים באשם האחר (השלישי). ולאחר מכן נמצא הקרבן השני, והרי דינו שניתק (נעתק) זה הקרבן השני לעולה, ונפל אף בו מום. ומעתה יש לשאול: מהו דינו לענין זה שיוסיף הפודה אותו עליו (בנוסף לערכו) חומש, האם הוא כהקדש ראשון או כהקדש שני? אמר אביו: במקרה זה, יש לפנינו שני גופים (אשם ראשון, ואשם שני), ושתי קדושות (אשם, ועולה). ואולם יש לברר: מאי קא מיבעיא ליה [מה היא עיקר השאלה שנשאלת לו]? אי [אם] בגלל שיש לפנינו שני גופין, ואף שיש לפנינו שני קדושות אחת קא מיבעיא ליה [היא עיקר השאלה שנשאלה לו] – אם כן תיבעי ליה [תישאל לו] שאלתו זו אף בלא נתכפר בקרבן אשם שלישי. כאשר יש לפנינו שני קרבנות (הראשון שנפל בו מום, והשני שבו חולל הראשון), ולשניהם קדושה אחת (אשם). ואי [אם] משום שיש לפנינו שתי קדושות (אשם ועולה), ואף ששתיהן בגוף אחד (בקרבן הראשון) קא מיבעיא ליה [היא עיקר השאלה שנשאלה לו] – תיבעי [תישאל לו] אם כן אף במקרה שלא הומם הקרבן הראשון, אלא שאבד והפרישו אחר תחתיו!

**ב** \*אמר רבי יהושע בן לוי: הקדש ראשון מוסיף חומש, ואין הקדש שני מוסיף חומש. אמר רב פפא: מאי טעמא דרבי יהושע בן לוי – אמר קרא "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויוסף חמישית, ולא המתפיס. בעי רבי אבין: הפריש אשם להתכפר בו, והומם, והוסיף עליו חומש וחיללו חבירו, ונתכפר באשם אחר, וניתק זה לעולה, מהו שיוסיף עליו חומש? אמר אביו: מאי קא מיבעיא ליה? אי שני גופין וקדושה אחת קא מיבעיא ליה – תיבעי ליה בלא נתכפר! אי שתי קדושות וגוף אחד קא מיבעיא ליה – תיבעי ליה בלא נתכפר! ורבא אבין – חדא מגו חדא קמיבעיא ליה: אם תימצא לומר שני גופין וקדושה אחת לא – משום דבההיא קדושה איתוסף בה חדא זימנא חומש, שני גופין ושתי קדושות מאי? תיקו.

**ג** לישנא אחרינא. בעי רבי אבין: הפריש אשם להתכפר בו, והומם וחיללו על אחר, והוסיף חומש, ונתכפרו באשם אחר, וניתק זה לעולה, מהו שיוסיף עליו חומש? אמר אביו: הדין קא מיבעיא ליה? אי קדושה אחת באותו הגוף קא מיבעיא ליה – לא ניבעי ליה הומם! אי גוף אחד באותה קדושה כו', וחיללו על אחר מהו שיוסיף עליו חומש? מי אמרין באשם קמא הוא דמוסיף, אכל בגוף אחד אף על גב דקאים באותה קדושה – [אין] מוסיף חומש,

**ב** לישנא אחרינא [לשון אחר] בהצעת מהלך סוגיה זו, ובאופן זה: כשיטת ר' יהושע בן לוי שהפודה הקדש ראשון מוסיף חומש, והפודה הקדש שני מוסיף חומש, בעי [שא] ר' אבין אם הפריש בהמה לקרבן אשם על מנת להתכפר בו, והומם (נפל בו מום), וחיללו על קרבן אחר, והוסיף חומש, כדין, ואבד הקרבן השני, ועמד והפריש קרבן שלישי לאשם, ונתכפרו הבעלים באשם האחר (השלישי). ולאחר מכן נמצא הקרבן השני, וניתק זה הקרבן לעולה, ולאחר מכן נפל בו מום, ובא לפדותו. מהו דינו לענין זה שיוסיף עליו חומש? אמר אביו: הדין [איזה] חלק בבעייתו של ר' אבין קא מיבעיא ליה [הוא שנשאל לו]? אי [אם] משום שיש כאן קדושה אחרת באותו הגוף (בקרבן השני שהיה בתחילה אשם ועתה הוא עולה) קא מיבעיא ליה [היא שנשאלה לו] – לא ניבעי ליה [לא תישאל לו] השאלה באופן זה שהומם הקרבן הראשון וחיללו באחר, שהרי אף במקרה שאבד הראשון והוקרב תחתיו קרבן אחר, ולאחר מכן נמצא, ונעתק כדין מקדושת אשם לקדושת עולה, הרי זה שתי קדושות בגוף אחד! ואי [אם] עיקר בעייתו היא במקרה של גוף אחד באותה קדושה – אם כן יש לשאול בעיה זו אף בלא שנתכפרו הבעלים בקרבן שלישי! ומשיבים: ר' אבין שאל שתי שאלות, והאחת נובעת מקדמתה. שבתחילה שאל במקרה שנפל מום בקרבן הראשון, וחיללו על אחר, והומם השני ורוצה לפדותו, והשאלה היתה מהו דינו לענין זה שיוסיף עליו חומש? וצדדי השאלה: מי אמרין [האם אומרים אנו] כי דווקא באשם קמא [הראשון] הוא [שאינן] (ראה עיונים) מוסיף חומש, אם יחזור וחילל עליו, משום שהוא גוף אחד בקדושה אחת, וכבר הוסיף בה חומש בפדיונה. אבל בקרבן השני, שהריהו גוף אחד (לעצמו), אף על גב דקאים [אף על פי שעומד] הוא באותה קדושה של הקרבן הראשון – [אין] (ראה עיונים) הדין כן, אלא שהפודה אותו מוסיף חומש,

**אורה ההלכה**  
הקדש ראשון מוסיף חומש ואין הקדש שני מוסיף חומש קדשי מוצב שנפל בהם מום ופדאם המקדיש לעצמו – הריהו חייב להוסיף חומש על דמי פדיונם. והו דווקא בהקדש ראשון, אבל בהקדש שני אינו מוסיף חומש. ולכן, אם נעשתה הבהמה שחילל עליה בעלת מום וחיללה בבהמה אחרת (הוסיף על פדיונה חומש, כדין) ונעשתה השניה בעלת מום ומחלל אף אותה – נותן את שויה בלבד ואינו צריך להוסיף עליה חומש. כו' יהושע בן לוי. (רמב"ם ספר הפלאה הלכות ערכין וחורמין פ"ז ה"ד–ה).  
הפריש אשם להתכפר בו והומם וכו'. המפריש בהמה לקרבן אשם כדי להתכפר בה, ונפל בה מום וחיללה על בהמה אחרת והוסיף חומש על דמי פדיונה, ואבדה הבהמה השניה ונתכפר בשל כך באשם אחר, ואחר כך נמצאה הבהמה השניה, ומאחר שכבר נתכפר נתק הבהמה לרעה – הרי זה ספק אם מוסיף עליה חומש, הואיל והוא קרבן עולה והרי הוא גוף אחד וקדושה אחת, או אינו מוסיף עליה חומש מפני שהיא באה מכה הקדש הראשון שכבר הוסיף עליו חומש. ששאלת ר' אבין נשארה בתיקו. וכתב הרדב"ז שמאחר והוא ספק, נראה שם הגורם מבעל הבהמה כערך החומש – אין מוציאם מידו. (רמב"ם שם ה"ז).

**עיונים**  
אמר קרא ואם המקדיש יגאל... מקדיש ולא המתפיס במסכת בבא מציעא (נדב, הובא בשם רבא) טעם נוסף לשיטתו של ר' יהושע בן לוי, מן הכתוב "ואם בבהמה הטמאה ופדה בערבך ויוסף חמישיתו עליו" (ויקרא כו, כז). שהיה יכול לומר "ואם בהמה טמאה" וכו', ומאחר ושינה הלשון ואמר "ואם בבהמה הטמאה", הרי זה בא להדגיש שרק בדומה לבהמה טמאה שהוקדשה שאין שייך בה אלא "הקדש ראשון" חייבים להוסיף חומש בעת הפדיון (ועי"ש).  
ודנו ראשונים מדוע הובאו שני כתובים אלה לשיטת ר' יהושע בן לוי. והסבירו, שכיון שכל אחד מהפסוקים מדבר בענין אחר, שהפסוק "איש כי יקדיש" בא ללמד שאין תוספת חומש ב"הקדש שני" בדינו של המקדיש בית שדינו כקרקע, והפסוק "אם בבהמה הטמאה" בא ללמד בדין בהמה טמאה, שהיא מטלטלין, על כן נצרכו שני הפסוקים. וכעין זה אנו מוצאים אף בדינים אחרים של תוספת חומש, שיש לימוד לענין מקדיש בית ולימוד נפרד לענין בהמה טמאה (תוס' בי"מ שם, ד"ה דלמא).  
אי גוף אחד באותה קדושה כו'. פירושים שונים נאמרו בסוגיה זו, שגרסותיה רבות והפוכות זו מזו. ויש מי שאומר כי הציון "וכו'" בדברי הגמרא מורה שהמשך הדברים כבר נאמר בסוגיה הקודמת. והגירסה כאן, היא כעין מהלך הדברים שלמעלה (צאן קדשים).

**מסורת הש"ס**  
א. ב"מ נדב, ירושלמי מע"ש פ"ג הי"ב (ע"יי"ש). ילקוט תורה תרעו.  
**גרסות**  
אמר אביו מאי קא מיבעיא ליה קדושה אחת בכת"י ועוד, וכן בש"י: אמר אביו הא דין קמיבעיא ליה אי קדושה אחרת.  
אי שתי קדושות וגוף אחד – תיקו בכת"י חסר קטע זה.  
אף על גב דקדיש אותה קדושה יש בכת"י: אף על גב דקאי באותה קדושה ובש"י: אף על גב דקאים באותה קדושה.  
אי שתי קדושות וגוף אחד – תיקו בכת"י חסר קטע זה.  
אף על גב דקדיש אותה קדושה יש בכת"י: אף על גב דקאי באותה קדושה ובש"י: אף על גב דקאים באותה קדושה.  
וחללו חבירו בכת"י ובש"י: וחללו על חבירו.  
וניתק זה לעולה מהו בכת"י: וניתק זה לעולה והומם מהו. לישנא אחרינא – ולא מתכפר בכת"י חסר קטע זה.  
מקדיש ולא המתפיס יש בכת"י: המקדיש ולא המתפיס. לא ניבעי ליה הומם בכת"י: לא ניבעי הומם.